

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 9/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till beredskapslag samt vissa lagar som har samband med den

Till försvarsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 februari 2008 en proposition med förslag till beredskapslag samt vissa lagar som har samband med den (RP 3/2008 rd) till försvarsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kommunikationsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till försvarsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningssekreterare Liisa Vanhala, justitieministeriet

- säkerhetsdirektör Rauli Parmes och kommunikationsråd Juhapekka Ristola, kommunikationsministeriet
- konsultativ tjänsteman Markus Uomala, Sjöfartsverket
- jurist Sanna Hughes, Kommunikationsverket
- förvaltningschef Askö Harjula, Försörjningsberedskapscentralen
- säkerhetschef Kauko Lehtinen, Luftfartsförvaltningen
- riskexpert Juha Savela, Finansinspektionen
- tf. byråchef Sampo Alhonsuo, Finlands Bank
- säkerhetschef Yrjö Poutiainen, VR-Group Ab
- verkställande direktör Håkan Gabrielsson, Mediernas Centralförbund rf
- beredskapschef Kari Wirman, FiCom.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har sett på förslaget till beredskapslag till den del det hänför sig till utskottets eget ansvarsområde, nämligen kommunikationsministeriets förvaltningsområde.

Informations- och kommunikationssystemen. Beredskapslagen kan bli tillämplig bara vid synnerligen allvarliga kriser. I 3 § anges de situationer då lagen kan bli tillämplig. Det handlar om mycket allvarliga undantagsförhållanden som

berör hela nationen eller en stor del av den. Lagförslaget beaktar på flera punkter vad fungerande informations- och kommunikationssystem betyder för olika sektorer av samhället under undantagsförhållanden. Utskottet poängterar att lagförslaget måste behandlas med full insikt om vilken genomgripande roll systemen spelar för hela det finländska samhällets dagliga funktion.

I definitionen av undantagsförhållanden i 3 § nämns inte hot mot informations- och kommunikationssystemen. I motiven framhålls det att det

vid ett angrepp mot informationssystemet kan vara fråga om ett angrepp som är så allvarligt att det kan jämföras med ett väpnat angrepp och att en synnerligen allvarlig händelse som riktar sig mot grunderna för landets näringsliv också kan gälla en situation där informationssystemens funktion är allvarligt rubbad.

Kommunikationsutskottet vill ha ett ännu tydligare uttalande om att ett angrepp eller allvarligt hot om angrepp mot själva informations- och kommunikationssystemen, ett apparat- eller programmeringsfel, en total nedläggning av underhållet eller t.o.m. en ren olycka som drabbar systemen i värsta fall kan leda till undantagsförhållanden.

Numera är nästan alla vitala samhällsfunktioner beroende av en fungerande informations- och kommunikationsinfrastruktur. Också statens informationssystem är i långa stycken beroende av en fungerande allmän kommunikationsinfrastruktur för att fungera. Systemen har blivit ett livsvillkor för kontinuiteten i alla moderna företags basala affärsverksamhet. Nätbanker, elektronisk kommunikation och användning av betalkort i alla sammanhang är en självklar del av den finländska vardagen. Utskottet tror att allvarliga rubbningar i de viktigaste informations- och kommunikationsnätens funktion skulle få förlamande effekter för samhällets dagliga funktion.

Hur informations- och kommunikationssystemen ska tryggas. I 9 kap. föreskrivs hur elektroniska data- och kommunikationssystem ska tryggas under undantagsförhållanden. Utifrån de föreslagna bestämmelserna kan t.ex. nät- eller kommunikationsförbindelser till ett visst land eller till internationella nät- eller kommunikationstjänstförbindelser stängas för viss tid eller tills vidare (59 § 1 mom. 7 punkten), radiotillstånd återkallas, villkoren för radiotillstånd ändras och användning av radiosändare eller radiosystem förbjudas (60 §) och teleföretag åläggas att tillfälligt förhindra sändande, förmedling eller mottagande av meddelanden (61 § 1 mom. 1 punkten). Det kan få betydande effekter för yttrandefriheten. I lagens 3 § nämns hot mot infor-

mations- och kommunikationssystemen inte särskilt, och därmed lämnar det rum för tolkning under vilka undantagsförhållanden och varför åtgärder som begränsar yttrandefriheten ska kunna vidtas. Utskottet vill fästa försvars- och grundlagsutskottets uppmärksamhet vid att det saknas klara motiv framför allt för när befogenheter enligt 9 kap. får utövas vid undantagsförhållanden enligt 3 § 1 mom. 3 och 4 punkten, dvs. ekonomiska kriser, storolyckor och t.ex. pandemier.

Organisering under undantagsförhållanden. I beredskapslagen anges tre rikstäckande organisationer som ska upprättas inom kommunikationsministeriets ansvarsområde under undantagsförhållanden. De är en styrorganisation för elektronisk kommunikation (65 §), en förvaltningsorganisation för reglering av flytande drivmedel (68 §) och en styrorganisation för vägtransporter (73 §). På det regionala planet grundar sig alla dessa på länsstyrelsernas organisation och regleringen av flytande drivmedel på det lokala planet dessutom på polisens häradsorganisation. Om den pågående reformen av den regionala förvaltningen leder till att länsstyrelserna slopas, kan det bli nödvändigt att se över de föreslagna kristida styrorganisationernas struktur och funktioner.

Andra förberedelser för undantagsförhållanden. Befogenheterna i beredskapslagen blir tillämpliga bara under undantagsförhållanden, då situationen för säkerheten i samhället redan är mycket allvarlig. Utskottet understryker att man inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde måste arbeta vidare med beredskapen för eventuella allvarliga störningar också inom ramen för lagstiftningen för normala förhållanden. Om störningarna drabbar informations- och kommunikationssystemen, kan de mycket snabbt äventyra vitala samhällsfunktioner över hela linjen.

I strategin för tryggnad av vitala samhällsfunktioner från 2006 anges fem prioriterade områden som tar hänsyn till samhällets ökade teknikberoende och områdenas stora tvärsektoriel-

la betydelse. Elektroniska informations- och kommunikationssystem utgör ett av de prioriterade områdena. Utskottet har fått en rapport om hur långt man kommit i detta arbete. När det gäller beredskapen för undantagsförhållanden bör man se till att Finland i förekommande fall besitter eller har tillgång till vitala kontakter och anordningar för en fungerande kommunikationsinfrastruktur och att alla former av elektronisk kommunikation kan utnyttjas under undantagsförhållanden.

För försörjningsberedskapen spelar det också en central roll att det finns en adekvat tillgång till fartyg, flygplan och annan materiel, anser ut-

skottet. Vissa sakkunniga hävdar att vi inte klarar av försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden enbart med de fartyg vi har under finländsk flagg. Det beror också på hur många utflaggade finska fartyg eller utländska fartyg som finska rederier utnyttjar utifrån långvariga fraktkontrakt vi kan få tillgång till.

Utlåtande

Kommunikationsutskottet meddelar

att försvarsutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 29 april 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Saara Karhu /sd
medl. Mikko Alatalo /cent
Marko Asell /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Leena Harkimo /saml
Mats Nylund /sv
Reijo Paaajanen /saml

Markku Pakkanen /cent
Lyly Rajala /saml
Tero Rönni /sd
Pertti Salovaara /cent
Janne Seurujärvi /cent
Ilkka Viljanen /saml
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Sari Palm /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.